

dlje časa, ker nismo poznali boljšega sredstva, ako ravno nismo mogli zadovoljni biti z uspehom.

Smolika nastaje vsled ovir, ob katere zadene sokov tok; ovire pa nastajajo vsled slabe lubadne prožnosti, vsled vnetja, ozeblin ali drugačnega poškodovanja lubadi. Pred vsem treba varovati drevje takega poškodovanja. Marelice in breskve moramo vsled tega čuvati, po zimi maza, po leti pa vročine.

Za zdravljenje smolike rabimo pa mi nastopno sredstvo, in sicer uže pet let z najboljšim uspehom.

Kakor hitro zapazimo, da se je začel nabirati nad lubadjo drevja smoli podoben sok, vemo, da je drevo bolno za smoliko. Ako proti boleznim ne ukrenemo ničesar, pogine bolni del navadno in sicer prav kmalu.

Mi se torej požurimo narediti ob bolnem deblu, bolni veji ali mladiki 2 do 4 podolžne zareze. Te podolžne zareze, katere nekateri imenujejo tudi puščanje, imajo namen prerezati lubad po dolgoti od vzgor navzdol ali pa narobe. Vsled zareze se lubad laže raztegne, in sok se laže pretaka. Zato rabijo te podolžne zareze tudi če se kaka veja ali deblo noče debeliti, ali če je drevo rakovo. Pri smoliki naredijo se torej tudi zareze, in sicer ena ki gre skozi rano, druga pa zadi. Ako je dotični del zelo debel, naredijo se tri ali celo štiri zareze. Zareze pa bodo imele le tedaj uspeh, ako prerežejo lubad skoz in skoz noter do lesa. Čas zareze delati je od marcija do avgusta. Strogo je paziti na to, da je nož oster, ker skrhan nož naredi rano, katera bolezen še poveča.

S porabo tega sredstva (tako piše neki praktičen sadjar v nemškem strokovnem listu „Der praktische Obstzüchter“, rešili smo marsikatero drevo, ki smo mislili, da je uže izgubljeno. Bolezen ni le izginila, še celo rane, ki so bile po 20 $\frac{1}{m}$ dolge, porasle so se hitro. Priporočamo to sredstvo z zaupanjem rabiti in dostavljamo, da nikakor ni treba, ampak je še celo škodljivo rane od smolike s kako rečjo izpirati ali pa s cepilno smolo mazati. Ako je pa rana od smolike posebno velika, priporočamo jo napolniti z drevesno malto (2 dela kravjaka in 1 del ilovice) ter jo pokriti s kosom platna.

Razne reči.

* Gnojnica rabi, a vedno močno z vodo razredčena z najboljšim uspehom v gnojenje ozelenelim rastlinam. Z gnojnico naj se poliva le ob deževnem ali vsaj oblačnem vremenu. Zelo mokro zemljo ali s snegom odeto treba polivati z manj ali čisto nič razredčeno gnojnico. Če gnojimo z gnojnico zelenim rastlinam, treba da stoji z vodo razredčena, najmanj en dan, da se dobro prekuha, ker drugače posmudi rastline.

O sortah povrtnega graha.

Grah, katerega pridelujemo po vrtilih, ni navadni poljski grah (*Pisum sativum*), ampak je raznih zvrsti

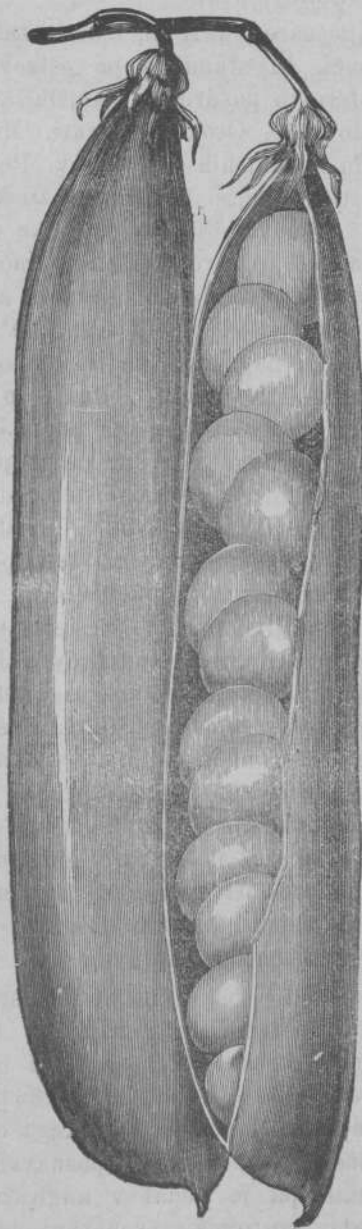
tega, potem luščinastega, od katerega je samo zrnje

Podoba 1.

in pruskega graha (*Pisum coerulescens*.)

Vsake sorte so pa še zvrsti, ki so za zgodnjo ali pozno setev, za vzgojo v gorkih gredah ali na prostem, ki so visoke ali pa nizke itd. Tako imamo grahovitih sort na stotine, katerim njih gojitelji pripisujejo razne dobre lastnosti. Zlasti na Angleškem se vrtnarji zelo pečajo s pridelovanjem graha, zato pa tudi od tam dobivamo največ in najboljših novih sort. V naslednjih vrstah sta popisani dve važnejši novi sorti.

Podoba 2.

Druga zelo priporočena sorta je telegraf, katere strok prestavlja podoba 2. v naravni velikosti.

Ta sorta vzraste zelo visoka, je zgodnja in malo občutljiva, rodovitna in najboljšega okusa.

Seme teh sort prodajata Wolfner & Weisz na Dunaji (Wien, I. Wallfischgasse 15.)

Podučne stvari.

Zemljepisni in narodopisni obrazi.

Nabral Fr. Jaroslav.

(Dalje.)

106.

O Japonskeje sploh.

Kitajci so znamenit narod v Aziji, skoro tako znameniti so tudi Japonci, ki stanujejo po ostrovih Nipon, Kiu-Siu, Sikok, Jeso in po drugih manjših, katerih je v vsem vkup do 3850. Otoki so gorati. Med hribi je mnogo gorečih in ugasnjenih ognjenikov. Podnebje je zdravo in dosta toplejše kakor po azijskeje celini po istih širjavah. Stanovnikov ima japonska do 40 milijonov, ki so blezo mešan narod tatarsko mongolskega plemena. Japonska je bila do nedavnaj zabita tujcem, kakor tudi Kitaj. Poslednje čase pa se ni mogla več upirati vseobčemu napredku, kateri nastoja malo po malem vse narode na zemlji zblížati in v jedno rodbino spojiti. Prvi obširni in popolni popis Japonske in njenih stanovnikov nam je podal slavni popotopisec E. Kämpfer, ki je koncem sedemnajstega stoletja to državo obiskal. Njegovo delo je bilo do sedaj glavni vir, iz katerega smo zajemali. Japonci sami priznavajo, da je ta popis verno zrcalo njihovih нрав in vsega javnega in zasebnega življenja. V prešlem stoletju je jedini Thunberg podal novih podatkov o Japonskeje, in še le koncem prve četrtinke našega stoletja je pričel Rus Golovnin vrsto temeljiteljših novejših spisov o Japonskeje. Te spise so nam podali največ člani poslednjih evropskid in ameriških poslaništev, ki so šle v Japonsko sklepat trgovinskih zvez. Ti možje so dalje časa v Japonskeje stanovali in so zato imeli dovolj prilike spoznavati in preučiti tamošnje razmere. Oni so našo vednost o Japonskeje znatno obogatili in marsikatero dosedanje krivo mnenje odpravili.

Odslej se je jelo čimdalje bolje množiti slovstvo o Japonskeje. Jako važno in temeljito razpravo o Japonskeje in Japoncih nam je podal tudi angleški odposlanec k japonskeje vladi sir Rutherford Alcock 1863. l. Leta 1864. je začel izhajati tudi potopis pruskega odposlaništva. Jako dragocenih podatkov za spoznavanje mnogih razmer japonskih pa je podal v angleščini Čehom Japonec Akamats, dostojnik japonskega brodogradnje. Ta Akamats je dopisaval s Čehom Naprstkom. Njegova pisma je porabilo vredništvo Riege-

rovega Naučnega Slovnika. Podatki Akamatsovi se tičejo največ navadnih šol in drugih enakih zavodov, kakor tudi različnih notranjih razmer Japonske, katerih tujci navadno ne morejo opazati in preučiti.

Japonci so prejeli svojo naobraženost od Kitajcev, pa so jo samostalno dalje razvijali po vlastitih potrebah, zato se njihovi nazori in navade v marsičem dosta razlikujejo od kitajskih. V enem oziru celo prekašajo Japonci Kitajce. Kakor hitro so namreč odbili državo tujcem, koj so se jeli poprijemati novih izumov in se privajati vsemu, kar jim ugaja. V novejšem času se na vso moč trudijo, da si prisvoje vse koristi zapadne naobraženosti, da bi mogli stopiti v kolo napredujočih narodov. V obče Japonci niso nikdar se pogreznili v kitajsko onemoglost, imeli so vsak čas svojih junakov. Vzlasti mnogo ti drže do časti ter so gotovi vsak čas postaviti življenje zanjo. Radi tega jim pogosto očitajo oholost in osvetljivost, novejši spisovatelji tudi lokavost in neuljudnost. Kar se tiče poslednjih očitkov, treba uvažati, v kakej osodnej krizi so bile poslednja leta na vse razne stike Evropejcev z Japonci. Evropa in Amerika ste zahtevali od japonske vlade, da jim deželo odpre, a to je napravilo med domačini mnogo hrupa, prepira in krvavih vher. Se ve da je vlada sama s svojim omahovanjem največ zakrivila, da so se zastopniki tujih vladarjev nezaupno vedli, kar je močno vplivalo tudi na narod japonski. Nič čudnega torej, da drug drugemu niso zaupali in da so se razmere in odnošaji pokazovale z neprijaznim licem. Po vrhu je treba pošteti tudi to, da ti očitki se tičejo največ trgovcev japonskih, ki nimajo posebne veljave niti pri rojakih svojih. In še ti trgovci so večinoma najnižji sloji njihovi, kateri posredujejo trgovanje s tujci. Ne gre torej, da bi po teh ljudeh sodili vse stanovnike japonske. Tudi se ti podrejeni trgovci ponašajo s tem, da umejo ukanjati tujce.

Vladar japonski ima neomejeno oblast. Temu vladarju se pravi mikado. S početka je bil nekak duhovniški kralj. Leta 1158 mu je oblast zelo omejil vojaški načelnik siogun ali tajkun, pod katerim so v posameznih pokrajinah vladali knezi daimioi. Ti knezi so morali po pol leta stanovati v glavnem mestu tajkunovem v Jedu, da so tako očitno pokazovali svojo odvisnost. Tajkun sam pa je tudi bil vsaj na videz poslušen mikadu, od njega je sprejemal častne naslove ter je sploh pokazoval, da je njegov prvi podanik. Mikado je živel sam zase v Miaku v krasnej palači, obdan od mnogoštevilnega dvorjaništva. Tajkun mu je poslal vsako leto dragih darov. Tako je bilo do 1867. l. Zato Evropejci v svojih spisih nazivajo vladarja japonskega siogun, tajkun pa tudi kubo, ker so jim bile razmere nejasne. Omenjenega leta pa sta se sprla mikado in tajkun radi Evropejcev, nastala je domača vojska, v katerej je mikado zmagal popolnoma 1869. l. Sedaj ima vso oblast mikado v rokah. Dežela je razdeljena v nove pokrajine, katerim vele kení. Uprava